

Energimarknadsinspektionen

2019-100673

Parter: Vattenfall Eldistribution AB ./.. Energimarknadsinspektionen

Målet gäller: tillämpning av ellagen

Domstolen har fått in handlingar i målen. Handlingarna följer med detta brev.

Vill ni lämna ett yttrande?

Ni får nu tillfälle att yttra er över det som står i handlingarna. Vill ni göra det ska yttrandet vara skriftligt och komma in till domstolen **senast den 30 september 2020**.

När ni skickar in yttrandet

Uppge namn, målnummer 9779-19 och mobilnummer eller annat telefonnummer ni kan nås på. Lämna också e-postadress, så att vi kan skicka handlingar i målet via e-post.

Skicka gärna in handlingar med e-post, helst i PDF-format. De behöver då inte lämnas på annat sätt. För högre säkerhet än vanlig e-post, använd www.domstol.se/kontaktformular.

Har ni frågor?

På webbplatsen finns information om domstolen och om handläggningen. Kontakta oss gärna vid frågor – ni når oss enklast per telefon 013-25 11 00.

James Rosenblad

Bifogade handlingar: aktbilaga 48-49 (mål 9779-19)

Förvaltningsrätten i Linköping
Enhet 1
Box 406
581 04 Linköping

forvaltningsratten@linkoping.dom.se

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING
Enhet 1

INKOM: 2020-08-28
MÅLNR: 9779-19
AKTBIL: 48

Stockholm, den 28 augusti 2020

YTTRANDE

Mål 9779-19, 9784-19, 9791-19; Vattenfall Eldistribution AB ./.
Energimarknadsinspektionen

Som ombud för Vattenfall Eldistribution AB ("Vattenfall") inges härmed följande yttrande.

Definitioner som använts i tidigare inlagor har samma betydelse när de används i detta yttrande.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

I.	INLEDNING.....	1
II.	METODEN STRIDER MOT ELLAGEN	1
A.	Metoden ger inte rimlig avkastning	1
B.	Bemötande av Ei:s yttrande	3
B.1.	Ei:s felaktiga påstående att Förordningen inte är ”ny” (3.1 i Ei:s yttrande)	3
B.2.	Ei:s felaktiga påstående att huvudsyftet med prövningen är att förhindra elnätsföretagen att utnyttja sin monopolställning och ta ut oskäligena monopolvinster (3.2.1 i Ei:s yttrande).....	4
B.3.	Ei:s felaktiga påstående att det inte finns någon fast och tydlig praxis (3.2.2 i Ei:s yttrande)	5
B.4.	Ei:s felaktiga påstående att Metoden är förenlig med ellagen och att RF 11:14 inte kan tillämpas (3.2.3 i Ei:s yttrande)	8
III.	EI HAR TILLÄMPAT METODEN PÅ ETT FELAKTIGT SÄTT SÅVITT GÄLLER FASTSTÄLLANDE AV TILLGÅNGSBETA (ANDRAHANDSYRKANDET)	11
C.	En justering av icke-representativa observationer är förenlig med Förordningen och följer av vedertagen ekonomisk metod.....	12
D.	Övriga invändningar.....	15
IV.	AVBROTTSERSÄTTNING.....	16
E.	Kostnaden för avbrottsersättning är en påverkbar kostnad som liksom övriga påverkbara kostnader ska bedömas i enlighet med 5 kap. 1 § ellagen.....	16
F.	Efterhandsreglering	20
G.	Ei:s felaktiga hantering av avbrottsersättningskostnaderna i intäktsramen	21
H.	Ei:s metod ger felaktiga styrsignaler och innebär omotiverade sanktioner	22
I.	Ei:s metod medför praktiska problem och administrativa kostnader.....	26
V.	ARBETS- OCH MATERIALOMKOSTNADER (AO/MO)	27
VI.	MÅLETS HANDLÄGGNING	30

I. INLEDNING

1. Vattenfall kan inledningsvis konstatera att väsentliga delar av det som Vattenfall har anfört i det kompletterande överklagandet angående att Metoden inte ger rimlig avkastning inte har bemötts i Ei:s yttrande. Med anledning härav anser Vattenfall att det finns skäl att kort sammanfatta vad som är kärnan i målet, dvs. att Metoden inte ger rimlig avkastning och därför strider mot ellagen, se avsnitt II.A.
2. Ei har dock framfört ett antal påståenden till samlat bemötande av elnätsföretagens överklaganden i vissa andra delar. Dessa påståenden bemöter Vattenfall i avsnitt II.B i den mån Ei:s påståenden är relevanta för Vattenfalls överklagande.
3. Vidare bemöts vad Ei anför avseende fastställandet av tillgångsbeta i enlighet med Förordningen (andrahandsyrkandet) i avsnitt III. Slutligen bemöts vad Ei har framfört med anledning av Vattenfalls specifika yrkanden avseende kostnader för avbrottsersättning och arbets- och materialomkostnader i avsnitt IV respektive V.
4. I tillägg till vad som anförs nedan hänvisar Vattenfall till vad som anförts av Ellevio AB, E.ON AB och Öreskundskraft AB m.fl. i deras respektive yttrande.

II. METODEN STRIDER MOT ELLAGEN

A. Metoden ger inte rimlig avkastning

5. Med anledning av Ei:s yttrande, där Ei i väsentliga delar inte bemöter vad Vattenfall har anfört i det kompletterande överklagandet, får Vattenfall framhålla följande.
6. Vattenfall noterar inledningsvis att Ei i sitt yttrande felaktigt anger att elnätsföretagen skulle göra gällande att Förordningen är ogiltig i sin helhet och därför inte får tillämpas. Som tydligt framgår av det kompletterande överklagandet gör Vattenfall gällande att metodbestämmelserna i Förordningen, dvs. 17–26 §§ Förordningen (definierat som ”Metoden”) strider mot ellagen eftersom Metoden inte ger sådan avkastning som följer av 5 kap. 1 § ellagen.
7. Vattenfall har i det kompletterande överklagandet utförligt redogjort för varför Metoden strider mot ellagen och har även förklarat och utvecklat detta i anslutning till respektive variabel. Det handlar således inte om, som Ei påstår, några ”*generella argument*” med innebörden att elnätsföretagen ”*tycker att avkastningen blir för låg*”.

8. De huvudpunkter som Vattenfall anfört till att Metoden inte ger den avkastning som följer av 5 kap. 1 § ellagen (rimlig avkastning) kan sammanfattas enligt nedan.

- Metoden ger inte en rimlig avkastning eftersom kalkylräntan inte fastställs utifrån ett framåtblickande, långsiktigt och stabilt perspektiv. För att elnätsföretagen ska få en rimlig avkastning under investeringens ekonomiska livslängd och på så vis kunna attrahera kapital för nödvändiga investeringar i elnäten krävs att kalkylräntan fastställs utifrån ett framåtblickande, långsiktigt och stabilt perspektiv. Metoden innebär att kalkylräntan inte fastställs utifrån ett sådant perspektiv och strider därför mot ellagen. Här hänvisas till vad som anförts i det kompletterande överklagandet, avsnitt III.I.2 och I.5.
- Metoden ger inte en rimlig avkastning eftersom kalkylräntan inte fastställs enligt vedertagna ekonomiska metoder. För att i enlighet med 5 kap. 1 § ellagen fastställa vilken kalkylränta som behövs för att attrahera kapital, dvs. en marknadsmässig avkastning, är det helt nödvändigt att använda vedertagna ekonomiska metoder. Detta för att möjliggöra den nödvändiga jämförelsen mellan olika placeringsalternativ, dvs. jämförelsen som behöver göras för att bedöma om kalkylräntan gör det möjligt att attrahera kapital i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk. Lagstiftaren har ansett att detta är så självklart att det inte behöver uttryckas i lagtexten.¹ Metoden tillåter inte att vedertagna ekonomiska metoder tillämpas och strider därför mot ellagen. Det bör här särskilt understrykas att det i sig inte är förenligt med vedertagen ekonomisk metod att fastlägga en detaljerad metod som inte medger någon flexibilitet och möjlighet till justeringar för att beakta tillfälliga störningar i ekonomin. Här hänvisas till vad som anförts i det kompletterande överklagandet, avsnitt III.I.3 och I.5.
- Metoden ger inte rimlig avkastning eftersom den inte beaktar icke systematiska risker. Kalkylräntan ska fastställas så att elnätsföretagen får den avkastning som behövs för att i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk få tillgång till kapital. Det innebär att metoden för att fastställa kalkylräntan måste beakta samtliga risker som marknaden beaktar. Marknaden beaktar icke systematiska risker, såsom den regulatoriska risken, och följaktligen måste dessa även beaktas vid fastställandet av elnätsföretagens kalkylränta. Detta sker genom

¹ Prop. 2008/09:141, s. 79. Se även Vattenfalls kompletterande överklagande, punkt 170.

tillämpning av en särskild riskpremie. Metoden tillåter inte en särskild riskpremie och strider därför mot ellagen. Här hänvisas till vad som anförts i det kompletterande överklagandet, avsnitt III.I.4 och I.5.

9. Ei bemöter i princip inte någon av punkterna ovan i sitt yttrande.

B. Bemötande av Ei:s yttrande

B.1. Ei:s felaktiga påstående att Förordningen inte är ”ny” (3.1 i Ei:s yttrande)

10. Ei påstår i avsnitt 3.1 i sitt yttrande att intäktsramarna för samtliga tidigare tillsynsperioder ”*precis som nu beräknats med tillämpning av då gällande intäktsramsförordning*”. Ei påstår vidare att ”*Situationen för tillsynsperioden 2020-2023 är således inte annorlunda. Det enda som är annorlunda är att vissa enskilda regler för beräkningen har justerats, vilket har skett inför varje tillsynsperiod sedan förhandsregleringen infördes.*”
11. Ei framför sedan liknande påståenden i avsnitt 3.2.3 i yttrandet, där Ei tillägger att ”*Dessa förutsättningar har varit samma sedan intäktsramsförordningens tillkomst för 10 år sedan.*”
12. Ei:s beskrivning av den nya Förordningens innehåll är uppenbart missvisande, vilket möjligen även har haft inverkan på Nergelius förståelse av regleringen (se nedan).
13. Även om det under tidigare tillsynsperioder funnits förordningar rörande intäktsramarna har dessa innehållsmässigt och materiellt varit väsensskilda från den nu gällande Förordningen. Det nya med Förordningen – vilket är det som elnätsföretagen starkt vänder sig mot – är att det nu har införts en metod som reglerar i detalj hur kalkylräntan ska beräknas. Tidigare förordningar har inte innehållit någon bestämmelse om hur kalkylräntan ska beräknas, utan beräkningen för tidigare tillsynsperioder har skett i enlighet med ellagen.
14. Till detta kommer också att den kalkylränta som Metoden medför väsentligen understiger den kalkylränta som förvaltningsdomstolarna ansett följa av ellagen för tidigare tillsynsperioder (se tabellen i avsnitt II.F.1 i det kompletterande överklagandet). När det gäller t.ex. den riskfria räntan, som är den enskilt viktigaste parametern vid beräkningen av kalkylräntan, har kammarrätten i samtliga tidigare avgöranden fastställt den riskfria räntan till 4 procent vid tillämpning av en metod

som följer av ellagen, medan Metoden enligt Förordningen ger en riskfri ränta om 0,90 procent. Redan för parametern den riskfria räntan är det således uppenbart att Förordningen har ett helt annat materiellt innehåll än ellagen. Detta känner Ei naturligtvis till och Ei:s påstående att Förordningen inte innebär något nytt är så uppenbart felaktigt och missvisande att det är svårt att ens förstå vad Ei menar med påståendet.

B.2. Ei:s felaktiga påstående att huvudsyftet med prövningen är att förhindra elnätsföretagen att utnyttja sin monopolställning och ta ut oskäligena monopolvinster (3.2.1 i Ei:s yttrande)

15. Ei påstår att prövningen av elnätsföretagens intäktsramar enligt 5 kap. 1 § ellagen ”syftar ytterst till att förhindra att företagen utnyttjar sin monopolställning genom att ta ut oskäligena monopolvinster” och att ”huvudsyftet alltså är att skydda kunderna från oskäligena avgifter”.
16. Ei:s påståenden om vad förhandsregleringen ytterst syftar till och vad som utgör huvudsyftet är felaktiga.
17. Förhandsregleringen har flera syften. Ett av syftena är att säkerställa att kunderna får betala ett skäligt pris för nättjänsten. Ett annat syfte är att regleringen ska bidra till att ge kunderna en långsiktig leveranssäkerhet och trygga den svenska elförsörjningen. Detta syfte är helt fundamentalt för samhället och det skulle medföra betydande konsekvenser till nackdel för hela kundkollektivet och samhället i övrigt om det inte uppnås.
18. För att uppnå detta syfte – långsiktig leveranssäkerhet och trygghet av den svenska elförsörjningen – krävs att elnätsföretagen får en rimlig avkastning som möjliggör nödvändiga investeringar för att säkra tillgången till el långsiktigt. Det finns således inget motsatsförhållande i det här avseendet mellan elnätsföretagens och kundernas intressen som Ei försöker påskina. Regleringen säkerställer att elnätsföretagen inte kan ta ut ”oskäligena monopolvinster” eftersom den avkastning elnätsföretagen har rätt till och som ska fastställas enligt 5 kap. 1 § ellagen är en marknadsmässig avkastning, dvs. den avkastning som behövs för att locka kapital i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk. Om avkastningen fastställs enligt 5 kap. 1 § ellagen, och därmed är marknadsmässig, uppfylls även kundernas intresse av skäliga avgifter och behovet av nödvändiga investeringar i elnätet beaktas. Med en marknadsmässig avkastning har lagstiftaren således satt en övre gräns som

begränsar elnätsföretagens intäkter och säkerställer att kunderna inte betalar högre avgifter än vad som är skäligt. Samtidigt utgör den marknadsmässiga avkastningen en undre gräns för elnätsföretagens rätt till intäkter, vilket säkerställer att elnätsföretagen kan attrahera kapital till nödvändiga investeringar för att säkra tillgången till el.

19. Det bör också framhållas att när det gäller den närmare prövningen av intäktsramarna framgår det uttryckligen av artikel 37.6 a) i elmarknadsdirektivet att tarifferna eller metoderna ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkra nätens funktion. EU-domstolen har i mål C-274/08, Kommissionen mot Sverige, understrukit att detta är en materiell regel. Innebörden av den här materiella regeln är att elnätsföretagen måste få en rimlig avkastning på sin investering så att de kan attrahera kapital för investeringar i elnäten i konkurrens med alternativa placeringar med motsvarande risk. Detta följer också uttryckligen av 5 kap. 1 § ellagen.
20. Som Vattenfall utvecklat i det kompletterande överklagandet, se avsnitt II.D.2, är behovet av investeringar i det svenska elnätet mycket stort. Utvecklingen av elnätet utgör en stor utmaning eftersom det på många håll redan råder kapacitetsbrist samtidigt som kapacitetsbehovet inte bara fortsätter att öka, utan även förändras, och elnätet behöver anpassas till uppsatta energi- och klimatmål. Det är därför helt nödvändigt att elnätsföretagen erhåller en rimlig avkastning för att kunna genomföra de investeringar som krävs.

B.3. Ei:s felaktiga påstående att det inte finns någon fast och tydlig praxis (3.2.2 i Ei:s yttrande)

21. Ei hävdar att det inte finns någon fast och tydlig praxis om beräkning av intäktsramar. Det är på flera sätt ett förvånande påstående, bland annat eftersom Ei har varit part i samtliga processer avseende både elnätsföretagens och gasnätsföretagens intäktsramar. Vidare har Ei gett uttryck för en helt annan uppfattning i de beslut som Ei meddelat avseende gasnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2019–2022, se punkt 31 nedan.
22. Ei:s huvudargument i denna del tycks vara att det inte finns något avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD). Ei påstår därvid att det ”*bara är avgöranden från HFD som är vägledande för rättstillämpningen*”.

23. Det är i och för sig riktigt att HFD inte i sak har prövat elnätsföretagens eller gasnätsföretagens intäktsramar. Det kan dock noteras att HFD vid två tillfällen, dels avseende elnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2012-2015 och dels avseende gasnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2015-2018, inte funnit skäl att meddela prövningstillstånd.² Ei:s påstående om att det endast är avgöranden från HFD som är vägledande är oriktigt. Det framgår bland annat av 34 a § andra stycket förvaltningsprocesslagen att avgöranden från kammarrätten kan vara av vikt för ledning av rättstillämpningen. Detta gäller särskilt då kammarrättens avgörande rör en fråga som inte har prövats av HFD.³
24. Vattenfall har i det kompletterande överklagandet, se avsnitt II.F, utförligt redogjort för de omfattande domstolsprocesser rörande frågan om rimlig avkastning och kalkylräntans beräkning som varit avseende elnätsföretagens och gasnätsföretagens intäktsramar. Genom de domar som meddelats inom ramen för dessa processer har det utvecklats en enhetlig och tydlig praxis.
25. Ei försöker dock, genom ett antal olika påståenden, underkänna den praxis som föreligger. Ei påstår bland annat följande:
- Om dessa enstaka domar, som gällde äldre lagstiftning, ändå kan ge sådan vägledning att det har betydelse för frågan om förordningens giltighet bör följande framhållas. I de avgöranden som finns från kammarrätten (och för den delen förvaltningsrätten) har domstolarna kommit till helt olika slutsatser om vilka metoder som ska tillämpas för att beräkna intäktsramarna, speciellt gällande kalkylräntan.⁴
26. Ei:s påståenden stämmer inte.
27. För det första handlar det inte om ”enstaka domar”. Som redogjorts för i det kompletterande överklagandet har frågan om rimlig avkastning och kalkylräntans beräkning varit föremål för ett stort antal domstolsprocesser avseende elnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioderna 2012-2015 och 2016-2019 samt gasnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2015-2018. Vattenfall får här hänvisa till det kompletterande överklagandet, avsnitt II.F.

² Se HFD:s beslut angående elnät i mål 6443-14 m.fl. den 23 mars 2015 samt HFD:s beslut angående gasnät i mål 6996-17 m.fl. den 4 april 2018.

³ Se von Essen, Förvaltningsprocesslagen m.m., En kommentar, JUNO Version 7 B (Kommentar till 34 a § förvaltningsprocesslagen).

⁴ Ei:s yttrande, s. 5.

28. För det andra är det missvisande att hänvisa till att dessa domar gällde ”*äldre lagstiftning*”. Domstolsprocesserna har rört frågan om rimlig avkastning och kalkylräntans beräkning. I detta avseende har ellagen i sak varit oförändrad för alla tre tillsynsperioder med förhandsreglering (dvs. 2012-2015, 2016-2019 och 2020-2023). Syftet med de ändringar i ellagen som trädde i kraft den 1 januari 2019 var bland annat att förenkla och förtydliga regelverket. Den tidigare bestämmelsen i 5 kap. 6 § ellagen om rimlig avkastning ersattes då med den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 1 § ellagen. Det framgår tydligt i förarbetena att den nya lydelsen inte innebär någon förändring i sak.⁵ Domarna har därför samma bäring och är vägledande även för den nu aktuella tillsynsperioden och bedömningen av den avkastning som elnätsföretagen har rätt till enligt 5 kap. 1 § ellagen.
29. För det tredje har domstolarna inte kommit till ”*helt olika slutsatser om vilka metoder som ska tillämpas*”. Tvärtom är domarna enhetliga. Förvaltningsdomstolarna (såväl förvaltningsrätten som kammarrätten) har konsekvent – utifrån en noggrann prövning baserad på elmarknadsdirektivet och gasmarknadsdirektivet, EU-domstolens praxis, ellagen och naturgaslagen samt syftena bakom regleringarna – fastställt att avkastningen måste beräknas utifrån vedertagna ekonomiska metoder, att ett framåtblickande, långsiktigt och stabilt perspektiv ska användas och att icke-systematiska risker ska beaktas när kalkylräntan bestäms.
30. Vidare har kammarrätten när det gäller t.ex. den riskfria räntan – en variabel som har stor betydelse för avkastningskravet – i samtliga avgöranden tillämpat en och samma metod; den s.k. BNP-metoden.⁶ Det kan här noteras att kammarrätten i sina beslut att inte bevilja Ei prövningstillstånd avseende elnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2016-2019 särskilt lyfte metodfrågan och hänvisade till sina domar som meddelats samma dag avseende gasnätsföretagens intäktsramar, i vilka kammarrätten fastställt den riskfria räntan enligt BNP-metoden. Kammarrätten noterade att förvaltningsrätten tillämpat andra metoder, men konstaterade samtidigt att detta beloppsmässigt inte ledde till någon avgörande skillnad och ansåg därför inte att det fanns skäl för att meddela prövningstillstånd.

⁵ Se prop. 2017/18:237, s. 45. Se även Vattenfalls kompletterande överklagande, p. 46.

⁶ Se kammarrättens domar angående elnät i mål 61-14 m.fl., kammarrättens beslut om prövningstillstånd angående elnät i mål 71-17 m.fl., samt kammarrättens domar angående gasnät i mål 427-16 m.fl.

31. Avslutningsvis kan noteras att Ei i samband med att myndigheten meddelade beslut avseende gasnätsföretagens intäktsramar för tillsynsperioden 2019-2022 har behövt ta ställning till den praxis som utvecklats. Ei har då gett uttryck för att de avgöranden som förvaltningsdomstolarna meddelat på elnäts- och gasnätsområdet utgör fast och tydlig praxis som Ei har att följa i sina beslut. Ei har t.ex. såvitt gäller den riskfria räntan uttryckligen hänvisat till praxis och fastställt variabeln i enlighet med BNP-metoden.

B.4. Ei:s felaktiga påstående att Metoden är förenlig med ellagen och att RF 11:14 inte kan tillämpas (3.2.3 i Ei:s yttrande)

32. I sitt yttrande anför Ei att Metoden är förenlig med ellagen och att 11 kap. 14 § inte kan tillämpas. I denna del hänvisar Ei i huvudsak till ett rättsutlåtande från Joakim Nergelius, vilket enligt Ei visar att elnätsföretagens påståenden är ogrundade. Ei:s påståenden i denna del är felaktiga, vilket utvecklas nedan.

33. Ei påstår att det krävs att Förordningen till sin ordalydelse strider mot ellagens bestämmelser för att Förordningen ska anses stå i strid med ellagen. Ei påstår därefter att elnätsföretagen inte har kunnat peka på någon bestämmelse i Förordningen vars ordalydelse strider mot 5 kap. 1 § 3 punkten utan att ”*De framför istället endast generella argument med innebörden att de tycker att avkastningen blir för låg om intäktsramsförordningen tillämpas, jämfört med om förordningen inte fanns.*”

34. Det sistnämnda påståendet från Ei är obegripligt. Vattenfall har i det kompletterade överklagandet utförligt utvecklat för respektive variabel som regleras i bestämmelserna 17–26 §§ på vilket sätt Metoden strider mot ellagen.

35. Ei:s påstående om att det krävs att Förordningen till sin ordalydelse strider mot ellagen är grundlöst. Ei har inte heller hänvisat till någon grund för påståendet.

36. Nergelius menar förvisso i sitt utlåtande att det skulle vara ett ”formellt krav” för att den formella lagkraftens princip och bestämmelsen i 8 kap. 18 § RF ska anses ha överträtts att en föreskrift på lägre nivå till sin ordalydelse ändrar en lag.⁷ Oaktat

⁷ Vad gäller den formella lagkraftens princip hänvisar Vattenfall till vad Öresundskraft AB m.fl. anför i sitt yttrande.

detta finns det inte något sådant krav för en tillämpning av 11 kap. 14 § RF, där det kan påpekas att det tidigare uppenbarhetsrekvisitet har utgått.

37. En tillämpning av 11 kap. 14 § RF förutsätter endast att en lägre författning står i strid med den högre författningen, varvid den lägre föreskriften inte får tillämpas.⁸ Bestämmelsen kan tillämpas vid en materiell lagprövning, t.ex. då en föreskrift materiellt sett är oförenlig med en högre föreskrift. Som även Nergelius tidigare har konstaterat kan lagprövning enligt 11 kap. 14 § även göras för att bedöma om ett myndighetsingripande är lagligt.⁹ I ett sådant fall behöver det naturligtvis inte finnas någon ordalydelse som strider mot den överordnade föreskriften.
38. Av praxis där lagprövning har skett är det uppenbart att domstolarna enligt varken den tidigare eller nu gällande bestämmelsen inte begränsats till att se till ordalydelsen i de kolliderande föreskrifterna, utan även beaktar förarbeten och praxis för att tolka laginnehållet vid lagprövning enligt 11 kap. 14 § RF.¹⁰
39. Som ett exempel kan nämnas RÅ 1991 ref. 87 där Regeringsrätten prövade om regeringen haft lagligt stöd för att meddela en föreskrift med stöd av lagen (1985:426) om kemiska produkter. Regeringsrätten gjorde en materiell prövning och hänvisade såväl till lagens och förordningens förarbeten som till praxis från Högsta domstolen, varefter rätten kom fram till att den ifrågavarande författningen i vart fall inte var uppenbart felaktig och inte skulle åsidosättas enligt den då gällande 11 kap. 14 § RF.
40. Av senare praxis kan NJA 2015 s. 298 noteras, där Högsta domstolen bedömde om skyddslagen var i strid med de överordnade tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen. Med omfattande hänvisning till och beaktande av förarbetena till både skyddslagen och tryckfrihetsförordningen gjorde Högsta domstolen bedömningen att en tillämpning av skyddslagens ansvarsbestämmelse var i strid med grundlagarnas anskaffarfrihet. Ansvarsbestämmelsen i skyddslagen fick därför inte tillämpas i enlighet med 11 kap. 14 § RF.

⁸ Se bl.a. prop. 1973:90, s. 200 f. och HFD 2013 ref. 37, punkt 2.

⁹ Nergelius, Svensk Statsrätt, 4:e uppl., Lund, Studentlitteratur AB, 2018, s. 255.

¹⁰ Se t.ex. RÅ 1988 ref. 32, RÅ 1991 ref. 87, och NJA 2015 s. 298.

41. Sammanfattningsvis saknas det alltså legalt stöd för vad Ei påstår om att Förordningen till sin ordalydelse måste strida mot ellagen för att Förordningen ska anses strida mot ellagen.

Särskilt angående Nergelius rättsutlåtande

42. Redan inledningsvis har Vattenfall kunnat konstatera att Nergelius låter bli att bemöta den huvudsakliga grunden till Vattenfalls överklagande, nämligen att Metoden inte tillåter en beräkning av kalkylräntan enligt vedertagen ekonomisk metod, att ett framåtblickande, långsiktigt och stabilt perspektiv inte tillämpas och att icke-systematiska risker (såsom regulatorisk risk) inte beaktas, vilket får till följd att elnätsföretagen inte får sådan avkastning som följer av ellagen och Elmarknadsdirektivet.¹¹
43. Eftersom Nergelius inte ens kommenterar och än mindre gör någon bedömning av vilken rätt till avkastning som följer av ellagen och Elmarknadsdirektivet, eller huruvida Metoden ger motsvarande avkastning kan Nergelius utlåtande omöjligt ge stöd för att Metoden inte strider mot ellagen eller Elmarknadsdirektivet i detta avseende.
44. Det är vidare uppenbart när man läser utlåtandet att Nergelius inte är insatt i regleringen och inte tycks ha läst de tidigare domstolsavgörandena. Detta har lett till att Nergelius har baserat sitt utlåtande på felaktiga utgångspunkter, varför Nergelius utlåtande även i detta avseende saknar relevans.
45. Nergelius hänvisar bland annat till att tidigare beslut om intäktsramar har fattats med stöd av den äldre förordningen och att Ei nu har fattat beslut med stöd av den nya förordningen. Som framgår ovan har dock tidigare förordningar rörande intäktsramarna inte reglerat hur kalkylräntan ska beräknas, utan kalkylräntan för tidigare tillsynsperioder har beräknats med stöd av tidigare gällande 5 kap. 6 § ellagen.
46. Det är med dessa felaktiga utgångspunkter som Nergelius menar att den formella lagkraftens princip inte ska kunna åberopas ”*i tveksamma gränsfall, som det nu föreliggande, då det kanske kan ligga nära till hands att tycka att principen*

¹¹ Detta framgår uttryckligen under rubriken ”Inledning och bakgrund” på sidan 1 i rättsutlåtandet där Nergelius säger att ”flertalet i målen aktuella frågor om kalkylränteberäkning och dylikt inte kommer att beröras här.”

överträtts, trots att detta inte står alldeles klart".¹² Även utan att beakta frågan om elnätsföretagen får den avkastning som följer av ellagen (och med felaktiga utgångspunkter) anser alltså Nergelius att det är ett tveksamt gränsfall om den formella lagkraftens princip kan tillämpas i detta fall. Vilken inställning Nergelius har till att den formella lagkraftens princip tillämpas under rätt utgångspunkter framgår inte.

47. Vidare antyder Nergelius även att det har skett en materiell ändring av ellagen som innebär att Förordningen inte strider mot ellagen. Som Vattenfall har konstaterat ovan (se punkt 28) framgår dock med all önskvärd tydlighet av förarbetena att den nya lydelsen i ellagen inte var avsedd att innebära någon ändring i sak. Det framgår om man läser förarbetena, där det bland annat anges: *"Att det som i dag tydligt framgår på annat sätt kommer till uttryck direkt i lagtexten innebär inte någon ändring i sak."*¹³ Att det från lagstiftarens håll inte har funnits någon önskan om att ändra ellagens innebörd, kunde alltså inte vara tydligare.
48. Lagstiftarens uppenbara och uttalade avsikt har varit att elnätsföretagens uttryckliga rätt till "rimlig avkastning" enligt tidigare 5 kap. 6 § skulle bestå, men att bestämmelsens formulering bättre skulle motsvara den innebörd som har preciserats i lagens förarbeten och den praxis som har utvecklats. Nergelius antyder att det skulle ha skett någon materiell ändring av ellagen är således uppenbart felaktig.

III. EI HAR TILLÄMPAT METODEN PÅ ETT FELAKTIGT SÄTT SÅVITT GÄLLER FASTSTÄLLANDE AV TILLGÅNGSBETA (ANDRAHANDSYRKANDET)

49. Inledningsvis noteras att Ei numera godtar att företaget C.N. Transelectrica, i enlighet med den utredning som Vattenfall presenterat, används som jämförelseföretag och medger att tillgångsbeta enligt Förordningen ändras från 0,29 till 0,32. Ei anser att detta föranleder att även skuldandelen ändras från 49 till 44 procent eftersom C.N. Transelectrica även bör ingå som jämförelseföretag vid beräkningen av skuldandel. Detta innebär att kalkylräntan, enligt Ei:s uppdaterade beräkning, uppgår till 2,35 procent (istället för 2,16 procent enligt Ei:s beslut).

¹² Nergelius rättsutlåtande, s. 2.

¹³ Se prop. 2017/18:237, s. 45. Se även s. 72 och 75, där det anges att syftet med ändringarna är att göra regelverket mer lättillgängligt.

50. Vattenfall har ingen invändning mot att skuldandelen ändras till 44 procent utifrån att även C.N. Transelectrica ingår som jämförelseföretag.¹⁴ Vattenfall vidhåller dock att tillgångsbeta beräknad enligt 25 § Förordningen ska fastställas till 0,39 procent i enlighet med Vattenfalls yrkande. Detta innebär att kalkylräntan, allt annat lika Ei:s beslut och med en justering av skuldandelen enligt Ei:s uppdaterade beräkning, uppgår till 2,88 procent.
51. Som utvecklats i det kompletterande överklagandet (se avsnitt IV) har Ei utifrån en felaktig tolkning av Förordningen och i strid med vedertagna ekonomiska metoder bedömt tillgångsbeta till ett för lågt värde. De invändningar som Vattenfall anfört mot Ei:s bedömning av tillgångsbeta enligt 25 § Förordningen vidhålls. I tillägg till detta bemöts nedan vad Ei anfört i sitt yttrande.

C. En justering av icke-representativa observationer är förenlig med Förordningen och följer av vedertagen ekonomisk metod

52. Som redogjorts för i det kompletterande överklagandet är en av Vattenfalls huvudinvändningar mot Ei:s beräkning av tillgångsbeta att Ei inte justerar tillgångsbeta för icke-representativa observationer. Detta trots att samtliga experter, inklusive Ei:s egen expert Montell & Partners, anser att en sådan justering ska göras.
53. Ei vidhåller i yttrandet att en justering, exempelvis med användande av R2-gräns eller bortrensning av extremvärden, inte överensstämmer med "ordalydelsen" i 25 § Förordningen. Som Vattenfall framhållit är det svårt att förstå på vilket sätt Ei menar att en justering skulle strida mot ordalydelsen eftersom bestämmelsen inte anger något om justeringar, vare sig att justeringar ska göras – vilket Ei själva påpekar – eller att justeringar inte ska göras. Ei lämnar dock ingen ytterligare förklaring till detta i yttrandet.
54. Ei kommenterar inte heller det Vattenfall anfört om att 25 § Förordningen måste tolkas och tillämpas utifrån vedertagna ekonomiska metoder för att en så långt som möjligt korrekt tillgångsbeta ska fastställas. Att vedertagen ekonomisk metod ska användas vid beräkning av kalkylräntan och dess ingående parametrar är, som

¹⁴ Det kan noteras att NERA har identifierat och använt ytterligare två jämförelseföretag vid beräkningen av tillgångsbeta enligt Förordningen, se NERAs rapport (ingiven som bilaga 4 till Vattenfalls kompletterande överklagande). Ei har varken kommenterat eller låtit Montell & Partners ta fram relevanta data avseende dessa jämförelseföretag. För fullständighetens skull har E.ON därför låtit NERA beräkna skuldandelen inkluderande även dessa två jämförelseföretag. Se E.ONs yttrande och ingiven rapport från NERA.

Vattenfall påpekat, en helt grundläggande utgångspunkt som tydligt framhållits av lagstiftaren och bekräftats av domstolarna.¹⁵

55. Samtliga experter – Montell & Partners, Daniel Frigell och NERA – är eniga om att det följer av vedertagen ekonomisk metod att en justering ska göras och har i sina bedömningar av tillgångsbeta enligt 25 § Förordningen tillämpat en justering.
56. Som utvecklats i överklagandet har både Montell & Partners och Daniel Frigell tillämpat en s.k. R2-justering (där betavärden med låga förklaringsgrader sorteras bort) medan NERA har tillämpat Vasiceks metod. Båda metoderna är vedertagna för att justera för observationer som inte är representativa.¹⁶
57. Det kan här noteras att Montell & Partners även i den uppdaterade rapport som Ei hänvisar till i sitt yttrande (bilaga 3 till Ei:s yttrande) väljer att på nytt understryka att *”Det är praxis vid bedömning av betavärden att sortera bort observationer med låga R2-värden då dessa inte anses vara statistiskt signifikanta och därmed riskerar att förvränga genomsnittet”*.¹⁷
58. När det gäller val av R2-gräns kommer antalet observationer att minska ju högre gränsvärdet är. En avvägning måste därför göras mellan nyttan av värden med hög relevans och nyttan av att ha många bolag och mätpunkter med i underlaget. Montell & Partners har valt en R2-gräns om 0,3 (dvs. observationer med en förklaringsgrad under 0,3 har sorterats bort) och anger följande i sin rapport:
- Vid val av gräns för R2 måste en avvägning göras mellan nyttan av värden med hög relevans och nyttan av att ha många bolag och mätpunkter med i underlaget. Montell & Partners har gjort bedömningen att denna gräns går vid 0,3 eftersom kvaliteten i mätpunkterna anses vara viktigare än antal mätpunkter.¹⁸
59. Med en R2-gräns om 0,3 har Montell & Partners i sin uppdaterade rapport, där även C.N. Transelectrica inkluderats som jämförelseföretag, beräknat tillgångsbeta till 0,46.

¹⁵ Se prop. 2008/09:141, s. 79 och bl.a. kammarrättens dom i mål 61-14, s. 38 f. Se även Vattenfalls kompletterande överklagande, bl.a. punkterna 57, 88, 170 och 253.

¹⁶ Avsnitt IV.K.3 i Vattenfalls kompletterande överklagande. Se även Frigells Rapport I, s. 20 och NERAs rapport, s. 30.

¹⁷ Montell & Partners uppdaterade rapport, s. 11.

¹⁸ Montell & Partners uppdaterade rapport, s. 11.

60. I sammanhanget kan noteras att även Ernst & Young, som Ei anlidade föregående tillsynsperiod för att beräkna kalkylräntan, valde att tillämpa en R2-gräns om 0,3.
61. Även Daniel Frigell framhåller att den gräns för R2-värden som tillämpas bygger på en avvägning mellan antal observationer som exkluderas och hur hög förklaringsgrad som uppnås.
- Den gräns för R2-värden som tillämpats bygger på en avvägning mellan antal observationer som exkluderas och hur hög förklaringsgrad som uppnås. Vid val av gräns måste en avvägning göras mellan nyttan av värden med hög relevans och nyttan av att ha många värden med i underlaget. Gränsen bör väljas så hög som möjligt för att få en hög förklaringsgrad, men ändå så låg att tillräckligt många värden är kvar i underlaget. Som jämförelse kan sägas att Ei:s konsult, Montell & Partners för aktuell reglerperiod 2020-2023 tillämpar en gräns för att inkludera betavärden om 30 procent (dvs. exkluderar år då R2-värdet understiger 0,3). Även Ei:s konsult, Ernst & Young, tillämpade denna gräns om 30 procent för föregående reglerperiod 2016-2019.¹⁹
62. Daniel Frigell har analyserat tillgångsbeta utifrån olika gränser för R2-värdet, från 0,1 till 0,3. Frigell konstaterar att ett högt tröskelvärde för att inkludera respektive betavärde innebär högre estimat på betavärdet men också att observationer faller bort. Frigell har därför försiktighetsvis valt en gräns om 0,1.²⁰
63. I Frigells Rapport II redovisades ett betavärde om 0,39 baserat på en R2-gräns om 0,1. Frigell har dock uppmärksammat ett länkningsfel i beräkningsunderlaget och har därför uppdaterat beräkningarna, se [bilaga 1](#) ("Frigells Rapport III"). De uppdaterade beräkningarna avser endast en justering av länkningsfelet och är alltså inte en följd av någon förändring i beräkningsprinciperna i förhållande till de som angavs i Frigells tidigare rapport.²¹ De uppdaterade beräkningarna har en mindre påverkan på tillgångsbeta. Som framgår av Frigells Rapport III bedöms tillgångsbeta till 0,38 vid en R2-gräns om 0,1. Om R2-gränsen istället sätts vid 0,2 ges en tillgångsbeta om 0,42 och om R2-gränsen sätts vid 0,3 ges en tillgångsbeta om 0,49 (se Frigells Rapport III, s. 1).
64. NERA, som har tillämpat Vasiceks metod, har bedömt tillgångsbeta till 0,39.

¹⁹ Frigells Rapport II, s. 9.

²⁰ Frigells Rapport II, s. 11.

²¹ Frigells rapport III, s. 1.

65. Sammanfattningsvis är en justering av icke-representativa observationer förenlig med 25 § Förordningen och följer av vedertagen ekonomisk metod. Samtliga experter är eniga i det här avseendet och har bedömt tillgångsbeta till ett klart högre värde än det som Ei anser ska gälla. Det finns därför tydligt stöd för att fastställa tillgångsbeta enligt Förordningen till i vart fall 0,39 i enlighet med Vattenfalls yrkande.

D. Övriga invändningar

66. Som utvecklats i det kompletterande överklagandet och som även framgår av NERAs rapport och Frigells Rapport II finns det flera invändningar mot Ei:s beräkning av tillgångsbeta enligt 25 § Förordningen. Vattenfall hänvisar till vad som där anförts. Nedan bemöts dock kortfattat det Ei anger i yttrandet angående ”aktuell skattesats” och ”publicerade veckovärden”.
67. Ei vidhåller att det är ”*bäst kopplat*” till Förordningens ordalydelse att tillämpa 2018 års skattesats för jämförelseföretagen, istället för den vid varje tidpunkt aktuella skattesatsen, dvs. den tidpunkt som övriga värden (aktiekurser och index) hänför sig till vid beräkningen enligt 25 § Förordningen. Som framhållits av både Daniel Frigell och NERA står Ei:s tolkning och tillämpning av Förordningen tvärt i strid med vedertagen ekonomisk metod. Ei kommenterar dock inte detta i yttrandet.
68. När det gäller publicerade veckovärden anser Ei att det är ett ”*rimligt tillämpningssätt att som huvudregel utgå från en dag i veckan och då fredag*”. Ei hänvisar som stöd för detta till Montell & Partners. Montell & Partners baserar dock sin bedömning på en semantisk tolkning av ordet ”*veckovis*” som inte finns med i Förordningen. I 25 § Förordningen anges att beräkningen ska utgå från ”*publicerade veckovärden*”. Montell & Partners resonemang utifrån ordet ”*veckovis*” är därför inte relevant.
69. Vattenfall noterar även att Ei inte anser att det tydligt framgår i elnätsföretagens yttranden vad som ska ligga till grund för de publicerade veckovärden som anges i 25 § Förordningen. Vattenfall får här hänvisa Ei till vad som anförts i Vattenfalls kompletterande överklagande i punkterna 290-291 med hänvisningar till NERAs rapport och Frigells Rapport II. Som där framgår anser Vattenfall att samtliga veckodagar bör beaktas för att säkerställa att värdet blir så korrekt som möjligt.

IV. AVBROTTSERSÄTTNING

70. Som Vattenfall förklarat i det kompletterande överklagandet ändrades intäktsregleringen inför nuvarande tillsynsperiod. Förändringen innebar att utbetalda avbrottsersättningar (dvs. ersättning som elnätsföretag betalar ut till enskilda elanvändare för avbrott över 12 timmar), som tidigare tillsynsperioder legat helt utanför intäktsregleringen, numera ingår i intäktsregleringen som en kostnad för driften av nätverksamheten när intäktsramen fastställs i enlighet med 5 kap. 1 § ellagen.
71. Ei framför i yttrandet ett antal argument för att kostnader för avbrottsersättning inte ska hanteras på samma sätt som andra påverkbara kostnader vid fastställandet av elnätsföretagens intäktsramar och att dessa endast ska beaktas delvis (avbrott mellan 12-24 timmar) eller inte alls (avbrott som överstiger 24 timmar). Ei:s huvudargument tycks vara att avbrottsersättningen ska hanteras som en helt separat kostnadspost, dvs. vare sig som en påverkbar eller opåverkbar kostnad. Genom att sedan tillämpa en helt annan metod och bedömningsgrund än vad Ei tillämpar för andra påverkbara kostnader har Ei minskat de avbrottsersättningskostnader som beaktas vid fastställandet av intäktsramen under anförande av samma underliggande argument som tidigare beaktats och avfärdats av lagstiftaren i samband med att den nya regleringen infördes.
72. Som Vattenfall redan har konstaterat i det kompletterande yttrandet saknas det stöd i ellagen för den metod och de bedömningsgrunder som Ei har tillämpat i sitt beslut. Ei har tillämpat en annan metod och andra bedömningsgrunder än vad som följer av 5 kap 1 § ellagen. Ei:s metod ger dessutom felaktiga incitament och styrsignaler och medför betydande praktiska svårigheter och administrativa kostnader för elnätsföretagen. Detta utvecklas ytterligare nedan, där vi även bemöter de argument som Ei i övrigt framför i sitt yttrande.

E. Kostnaden för avbrottsersättning är en påverkbar kostnad som liksom övriga påverkbara kostnader ska bedömas i enlighet med 5 kap. 1 § ellagen

73. Ei anger i sitt yttrande att Ei har fastställt kostnaderna för avbrottsersättningen varken som en påverkbar kostnad eller som en opåverkbar kostnad. Ei motiverar detta genom att hänvisa till att ellagen eller förarbetena inte anger någonting om

vilken sorts kostnad som avbrottsersättningen ska anses vara och hur den ska hanteras i intäktsregleringen.

74. Ei påpekar vidare att det endast anges att en förutsättning för att avbrottsersättningen överhuvudtaget ska beaktas är att den är en kostnad för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar, dvs. det som anges i 5 kap. 1 § ellagen om grunderna för fastställandet av en intäktsram.
75. I och med ändringen som genomfördes inför tillsynsperioden 2020-2023 ska elnätsföretagens kostnader för avbrottsersättning inte längre undantas från beräkningen av intäktsramen. Vattenfall är överens med Ei om att detta innebär att dessa kostnader ska regleras av 5 kap. 1 § första punkten ellagen som har följande lydelse:

En nätverksamhet ska för en tillsynsperiod ha en bestämd intäktsram som inte ska vara större än vad som behövs för att

1. täcka kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt,

[...]

76. När Ei fastställer vilka kostnader för driften av nätverksamheten som elnätsföretagen ska få täckning för i intäktsramen delas de löpande kostnaderna in i påverkbara och opåverkbara kostnader.
77. Att uppdelningen görs mellan å ena sidan påverkbara kostnader och å andra sidan opåverkbara kostnader framgår på flera håll i ellagens förarbeten²² och följer även av föreskrifter som Ei tagit fram (se punkt 79 nedan). Även i författningskommentaren till 5 kap. 1 § ellagen anges att en uppdelning ska göras i just påverkbara och icke påverkbara kostnader vid tillämpningen av bestämmelsen.

Enligt första punkten ska intäktsramen täcka kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Detta preciseras i dag i 5 kap. 8 § första stycket. Man bör i detta sammanhang skilja mellan påverkbara och icke påverkbara kostnader. (vår understrykning)

²² Se t.ex. prop. 2008/09:141, s. 65 samt författningskommentaren till 9 kap. 6 § (prop. 2017/18:237, s. 89).

78. Enligt 5 kap. 6 § ellagen får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om vad som ska anses vara kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt när intäktsramen bestäms, samt hur sådana kostnader ska beräknas. I författningskommentaren till bestämmelsen anges att ”Sådana föreskrifter kan gälla t.ex. vilka löpande kostnader som ska anses vara påverkbara respektive opåverkbara.”²³ (vår understrykning)
79. Med stöd av regeringens bemyndigande²⁴ har också Ei utfärdat en beräkningsföreskrift (EIFS 2019:2) där det framgår att avbrottsersättningskostnader är en påverkbar kostnad. Enligt 2 § första stycket definieras påverkbara kostnader som sådana kostnader som inte räknas upp i bestämmelsen. Avbrottsersättningskostnader är inte med i uppräknningen och anses därför vara en påverkbar kostnad. Denna klassificering är för övrigt korrekt, eftersom kostnader för avbrottsersättning är en kostnad som elnätsföretagen kan påverka.
80. Sammantaget kan det alltså konstateras att Ei:s hantering av avbrottsersättningskostnaderna som en egen kategori kostnader inte har något stöd överhuvudtaget i ellagen eller förarbetena utan att det i själva verket är så att denna hantering strider med ellagens struktur, med hur lagen är avsedd att tillämpas enligt förarbeten och med Ei:s egna föreskrifter. Härav framgår istället att avbrottsersättningskostnaderna ska hanteras som en påverkbar kostnad vid tillämpningen av 5 kap. 1 § ellagen när Ei fastställer vilka kostnader som ska beaktas i intäktsramen.
81. Som framgår ovan krävs enligt 5 kap. 1 § för att kostnaderna ska beaktas i intäktsramen att det är kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Som utvecklats i det kompletterande överklagandet²⁵ framgår av förarbetena att detta ska ske genom att en jämförelse ska göras med andra elnätsföretag som bedriver verksamhet under likartade objektiva förhållanden (se mer om detta nedan angående Ei:s uppställda rekvisit för att avbrottsersättningskostnaderna ska kunna beaktas).

²³ Prop. 2017/18:237, s. 89 f.

²⁴ 5 § Förordningen.

²⁵ Avsnitt V.M 2.1 och V.M 3.2 i Vattenfalls kompletterande överklagande.

82. Ei har utvecklat en metod för att, med beaktande av andra elnätsföretag med likartade objektiva förhållanden, fastställa vilka påverkbara kostnader som är effektiva och ändamålsenliga. Idag görs detta genom att ett individuellt effektiviseringskrav som Ei har fastställt för varje elnätsföretag (genom den s.k. DEA-modellen) tillämpas på de påverkbara kostnaderna.
83. Eftersom avbrottsersättningskostnaden är en påverkbar kostnad ska Ei tillämpa en metod för att fastställa vilka kostnader som är effektiva och ändamålsenliga som är förenlig med 5 kap 1 § ellagen. Den befintliga DEA-modellen som idag tillämpas för alla andra påverkbara kostnader är en sådan metod. Vattenfalls uppfattning är i och för sig att Ei har utrymme att utarbeta en annan metod för bedömning av kostnaderna för avbrottsersättning. En sådan metod måste dock vara i enlighet med 5 kap. 1 § ellagen och måste baseras på en jämförelse med andra elnätsföretag som bedriver verksamhet under likartade objektiva förhållanden.
84. Vidare säger Ei i sitt yttrande att *”Det anges också att det alltså inte utan vidare blir aktuellt att beakta kostnaden vid bestämmandet av intäktsramen. (prop. 2017/18:237 s. 47 ff.) utan att ”det blir Energimarknadsinspektionen som får avgöra hur stor del av avbrottsersättningen som elnätsföretagen ska få ta med sig i intäktsramen” (prop. 2017/2018:237 s. 78).”*
85. Ei:s hänvisning till dessa förarbetsuttalanden är dock missvisande.
86. Att det är Ei som fastställer vilka kostnader som är effektiva och ändamålsenliga och som elnätsföretaget får täckning för i intäktsramen enligt 5 kap. 1 § ellagen är helt korrekt. Detta gäller dock för samtliga kostnader och är inget argument för att Ei ska särbehandla just avbrottsersättningskostnaderna. Uttalandet på sidan 78 i propositionen är ett allmänt uttalande som görs i samband med att det konstateras att regleringsändringen kommer att göra värderingen av avbrott mera stringent och ge företagen bättre incitament att korta sina avbrott. Som utvecklas nedan i avsnitt H framgår det av förarbetena att det inte har avsetts någon sänkning av intäktsramarna på det sätt som Ei argumenterat för i förarbetena. Uttalandet ger alltså inte stöd för att lagstiftaren avsett att elnätsföretagen inte ska få täckning för avbrottsersättningskostnaderna i intäktsramen.
87. Förarbetsuttalandet som Ei hänvisar till på sidan 47 ff. i propositionen anger följande:

Även utan en särskild bestämmelse är en förutsättning för att avbrottsersättningen ska beaktas att den är en kostnad för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar. Det blir alltså inte utan vidare aktuellt att beakta kostnaden vid bestämmandet av intäktsramen.

88. Av detta kan man utläsa att det som uttalandet syftar på när det anges att det inte ”utan vidare” blir aktuellt att beakta kostnaden vid bestämmandet av intäktsramen är kravet på att det är en kostnad för en ändamålsenlig och effektiv drift av en nätverksamhet med likartade objektiva förutsättningar enligt 5 kap. 1 § ellagen. Detta gäller för övrigt alla påverkbara kostnader, dvs. det är aldrig aktuellt att beakta en påverkbar kostnad ”utan vidare” (till skillnad från opåverkbara kostnader som enligt förarbetena ska anses skäligen i dess helhet). Något stöd för en särbehandling av kostnaderna för avbrottsersättningen kan alltså inte hittas i uttalandet.

F. Efterhandsreglering

89. Till bemötande av vad Vattenfall anfört om att Ei:s metod i praktiken innebär en efterhandsreglering hänvisar Ei i sitt yttrande till att vissa kostnader är svåra att fastställa i förväg och att storleken på avbrottsersättningen kan variera kraftigt mellan åren. Enligt Ei:s metod har avbrottskostnaden för samtliga elnätsföretag prognosticerats till noll inför perioden, varefter detta kommer att justeras då elnätsföretagen rapporterar in faktiska uppgifter i samband med omprövningen efter tillsynsperioden. Detta innebär enligt Ei inte en efterhandsreglering, utan är en metodfråga.
90. Ei har rätt i att storleken på avbrottsersättningen kan variera mellan åren. Det gör emellertid även andra påverkbara kostnader såsom skadestånd och kostnader för drift och underhåll för de avbrott som medför avbrottsersättning. Dessa årliga variationer utjämnas dock då kostnaderna avser fyra år. Detta utgör i sig alltså inget skäl för en särbehandling av avbrottsersättningskostnaderna. Ei:s hänvisning till omprövning enligt ellagen innebär i praktiken en efterhandsreglering. I realiteten sker ingen ”omprövning” eftersom det inte har skett någon prövning dessförinnan.
91. Avbrottsersättningen är en påverkbar kostnad och bör därför såsom övriga påverkbara kostnader fastställas i förväg utifrån de kostnader som elnätsföretagen

har rapporterat in i sina årsrapporter för basåren 2014–2017. Denna metod ger elnätsföretagen den förutsebarhet som följer av regleringen.

G. Ei:s felaktiga hantering av avbrottsersättningskostnaderna i intäktsramen

92. Den metod som Ei tagit fram för att avgöra hur stor del av avbrottsersättningen som får tas upp som en kostnad i intäktsramen grundar sig på bestämmelsen i 3 kap. 9 a § ellagen (dvs. funktionskravet) för avbrott som överstiger 24 timmar. Härvid upprepar Ei sitt kategoriska påstående om att avbrott som pågått längre tid än 24 timmar är lagstridiga och därför inte ska beaktas i Ei:s metod.
93. Avseende avbrott mellan 12-24 timmar utgår Ei:s metod för att beräkna den kostnad som elnätsföretaget ska få ersättning för i intäktsramen från avbrottsvärderingen i 5 kap. 5 § incitamentsföreskriften. Metoden innebär att elnätsföretaget endast får beakta avbrottsersättningskostnaden delvis, med det lägsta värdet av utbetald avbrottsersättning jämförd med avbrottsvärderingen.
94. I yttrandet beskriver Ei sin metod enligt följande:
- I korthet innebär metoden att elnätsföretaget helt eller delvis får ersättning genom en ökad intäktsram för utbetald avbrottsersättning under åren 2020-2023 om avbrottet är mellan 12-24 timmar långt. Den ökade intäktsramen innebär att det är kundkollektivet som finansierar elnätsföretagets avbrottskostnader. Intäktsramen kan dock inte öka med mer än den sänkning av intäktsramen som avbrottet orsakar genom kvalitetsincitamentet. För elnätsföretaget innebär metoden därmed att de slipper dubbla sanktioner för ett och samma avbrott och för kundkollektivet att de inte betalar för en enskild kunds avbrottsersättning genom höjd intäktsram.
95. Som Vattenfall har utvecklat i det kompletterande överklagandet är Ei:s kriterier, med hänvisningar till funktionskravet (för avbrott som överstiger 24 timmar) och värderingen i incitamentsföreskriften (för avbrott mellan 12-24 timmar) godtyckliga och utgör ingen bedömningsgrund för huruvida påverkbara kostnader är effektiva och ändamålsenliga vid tillämpning av 5 kap. 1 § ellagen. Ei:s hänvisning till funktionskravet är förfelat och leder till en inkonsekvent tillämpning av ett krav som i realiteten saknas i funktionskravet. I sammanhanget kan bland annat nämnas att Ei har godtagit andra påverkbara kostnader som uppstår i samband med avbrott över 24

timmar. Därtill finns det även andra krav som följer av Ei:s föreskrifter om god elkvalitet. I de fallen har dock Ei inte ansett att kraven ska utgöra bedömningsgrund för vilka påverkbara kostnader som kan tas upp i enlighet med 5 kap. 1 § ellagen. Det finns inget skäl att behandla avbrottsersättningen annorlunda än dessa andra kostnader med hänvisning till krav om god kvalitet.

96. Som framgår ovan ska vid bedömningen av om nätverksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt en jämförelse göras med andra elnätsföretag som bedriver verksamhet under likartade objektiva förhållanden. De kriterier som Ei har ställt upp med hänvisning till funktionskravet och värderingen i incitamentsföreskriften avspeglar ingen sådan jämförelse mellan elnätsföretagen för att fastställa vilka kostnader som är hänförliga till en effektiv och ändamålsenlig drift av en nätverksamhet.
97. Vattenfall vidhåller således att det saknas stöd i ellagen för Ei:s bedömning att helt undanta kostnader för utbetalda avbrottsersättningar vid avbrott längre än 24 timmar och delvis undanta kostnader för utbetalda avbrottsersättningar vid avbrott mellan 12-24 timmar.
98. Det kan vidare noteras att Ei:s beskrivning av konsekvenserna av metoden är felaktig. Ei påstår att Ei:s metod innebär att elnätsföretagen ”*slipper dubbla sanktioner*” för ett och samma avbrott. Detta påstående stämmer inte. Tvärtom medför Ei:s metod i själva verket en omotiverad ”dubbelsanktion” som ger felaktiga styrsignaler för elnätsföretagen (som endast delvis eller inte alls får täckning för sina avbrottsersättningskostnader) och innebär att lagstiftarens huvudsakliga skäl med den ändrade regleringen inte kan uppnås. Ei har även fel i sitt påstående om att kundkollektivet skulle riskera att få stå för en enskild kunds avbrottsersättning. Detta utvecklas i Vattenfalls kompletterande överklagande och nedan.

H. Ei:s metod ger felaktiga styrsignaler och innebär omotiverade sanktioner

99. Ei anger i sitt yttrande att Ei:s skäl till att 12 respektive 24 timmar valts som schablonmässiga gränser motiveras av att det utöver kvalitetsincitamentet även finns andra incitament i ellagen och att med lagens nuvarande utformning kan lagstiftarens intentioner inte tolkas på något annat sätt än att det för riktigt långa avbrott kan

tillkomma ytterligare negativa effekter för enskilda kunder och för samhället som inte är en linjär funktion av avbrottets längd.

100. Vattenfall förstår inte fullt ut vad Ei syftar på i denna del. Som Vattenfall har utvecklat närmare i det kompletterande överklagandet innebär Ei:s metod att elnätsföretagen drabbas av omotiverade dubbla sanktioner för samma avbrott (genom att samma avbrott beaktas inte bara genom avbrottsersättningen och kvalitetsregleringen, utan dessutom genom att Ei helt eller delvis inte beaktar avbrottsersättningen som en påverkbar kostnad vid fastställandet av intäktsramen), vilket ger felaktiga incitament och styr signaler.
101. Med Ei:s metod är den enda sanktionen vid avbrott understigande 12 timmar avdraget som görs i kvalitetsregleringen. Vid avbrott mellan 12-24 timmar är sanktionen en kombination av avdraget som görs i kvalitetsregleringen och avbrottsersättningen medan sanktionen vid avbrott överstigande 24 timmar är summan av kvalitetsregleringen och avbrottsersättningen. Med den metod som följer av ellagen är istället kvalitetsregleringen den enda sanktionen för samtliga avbrott.
102. Av förarbetena framgår det, tvärt emot vad Ei tycks mena, att lagstiftaren inte har avsett att den nya regleringen skulle innebära någon ytterligare ”sanktion” som skulle medföra lägre intäktsramar på grund av avbrottsersättningarna.²⁶ Vad Ei hade framfört (och nu upprepar) om att kundkollektivet skulle behöva stå för avbrottsersättningarna och att det inte skulle finnas incitament för elnätsföretagen att minska antalet avbrott beaktades och avfärdades av regeringen. Detta eftersom avbrotten nu beaktas fullt ut vid kvalitetsbedömningen och medför en minskning av intäktsramen, vilket både innebär att det finns incitament för elnätsföretagen att förbygga sådana avbrott vid sidan av avbrottsersättningen och att det kommer kundkollektivet till del.²⁷
103. De argument som Ei då förde fram och som avfärdades av regeringen upprepas nu i Ei:s yttrande där Ei återigen påstår att avbrottsersättningen till den enskilde kunden måste betalas av kundkollektivet. Om elnätsföretagen i enlighet med yrkandet får ta upp hela avbrottsersättningen för vanliga hushållskunder (som utgör majoriteten av alla kunder) så menar Ei att den största delen, cirka 90 procent av kundavbrottsersättningen, skulle få betalas av kundkollektivet genom en höjd

²⁶ Prop. 2017/18:237, s. 49.

²⁷ Ibid.

- intäktsram. Enligt Ei är orsaken till det att avbrottsersättningskostnaden med väldigt stor marginal överstiger värderingen i kvalitetsincitamentet. Detta är enligt Ei inte rimligt och skapar inte några incitament för elnätsföretagen att försöka minska antalet avbrott.
104. Det Ei anför stämmer dock inte. Även om Ei:s påstående att cirka 90 procent av elanvändarna utgörs av hushållskunder i sig är korrekt, så står denna kategori för en mycket liten del av total utbetald avbrottsersättning. Vidare, som Vattenfall redan har utvecklat i det kompletterande överklagandet, är avbrottsvärderingen enligt kvalitetsregleringen betydligt högre än avbrottsersättningen, såväl för medelkunden som totalt sett (se p. 361 ff. i det kompletterande överklagandet).
105. För att säkerställa att slutsatsen av gjorda beräkningar är korrekt har Vattenfall vänt sig till Ei och begärt in ett mycket omfattande material med detaljerade uppgifter för samtliga landets 5,5 miljoner elanvändare. De nya beräkningarna som Vattenfall har genomfört baserat på dessa uppgifter har bekräftat att värderingen enligt kvalitetsregleringen är betydligt högre än avbrottsersättningen. Det är mot denna bakgrund förvånande att Ei vidhåller sitt påstående att det skulle förhålla sig precis tvärtom.
106. Ei:s påstående att Vattenfalls exempel i det kompletterande överklagandet (bilaga 10 till överklagandet) är extremt eller ”tillspetsat” stämmer inte heller. Vattenfalls exempel visar istället på brister i Ei:s metod (se punkt 357-358 i det kompletterande överklagandet).
107. Som beskrivits i det kompletterande överklagandet var huvudsyftet med den nya regleringen att åtgärda felaktiga styrsignaler som kunde uppstå till följd av stora skillnader i kostnaderna för avbrott kring 12 timmar, där det i vissa fall kunde vara mer fördelaktigt för elnätsföretagen med avbrott strax över 12 timmar istället för strax under 12 timmar. Detta ville lagstiftaren åtgärda för att uppnå korrekta styrsignaler och incitament.²⁸
108. Som Vattenfalls exempel visar kan det med Ei:s metod i vissa fall fortsatt vara mera ekonomiskt fördelaktigt att för vissa kundgrupper ha avbrott överstigande 12 timmar än under 12 timmar. I detta fall vinner elnätsföretagen på en omvänd prioritering då

²⁸ Se bl.a. prop. 2017/18:237, s. 44 och 77 f.

det är mera ekonomiskt fördelaktigt att ha avbrott över 12 timmar för handelskunden för att istället prioritera att hushållskundens avbrott ska understiga 12 timmar. Ei:s metod misslyckas således med att uppnå lagstiftarens huvudsyfte med den nya regleringen.

109. I den metod som följer av ellagen är det – till skillnad från Ei:s metod – värderingen som används i kvalitetsregleringen som ligger till grund för elnätsföretagens incitament avseende samtliga avbrott.
110. Metoden som följer av ellagen är därmed helt i linje med de intentioner som lagstiftaren hade med incitamenten i intäktsregleringen, som i lagens förarbeten inte godtog Ei:s förslag att den tidigare bestämmelsen i ellagen som undantog kostnader för avbrottsersättning från att beaktas som en skälig kostnad skulle finnas kvar. Regeringen bedömde att någon sådan reglering inte längre var nödvändig och att bestämmelsen skulle upphävas. Vidare uttalade regeringen att ”*principen att kunden ska erhålla en ersättning vid avbrott över tolv timmar bör vara kvar, men att den värdering som görs av avbrott i intäktsramsregleringen är mera korrekt*”.²⁹ Därför föreslog regeringen att utbetalningen till kund skulle kvarstå som förut, men att avbrotten över 12 timmar också skulle inkluderas i intäktsregleringen. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag.
111. Av förarbetena framgår att lagstiftarens avsikt varit att det vid avbrott över 12 timmar är värderingen av avbrott i kvalitetsregleringen som ger elnätsföretagen rätt incitament medan det är avbrottsersättningen som ger kunderna rätt kompensation.
112. Om lagstiftaren istället hade avsett att avbrottsersättningskostnader skulle utgöra ett ytterligare incitament bredvid kvalitetsregleringen eller att avbrottsersättningskostnader för avbrott över 24 timmar är en kostnad som inte skulle ingå i intäktsregleringen skulle detta rimligen ha förtydligats i lagen eller förarbetena. Detta framgår dock ingenstans. Istället har lagstiftaren valt att utan reservation ta bort den tidigare bestämmelsen som undantog avbrottsersättningskostnader från att beaktas i intäktsramen samtidigt som lagstiftaren i förarbetena poängterade *dels* att kvalitetsregleringen bör återspegla samhällets kostnader för avbrott i överföringen av el³⁰, *dels* att avbrottsvärderingen som görs i kvalitetsregleringen är mer korrekt och *dels* att syftet med att inkludera

²⁹ Se prop. 2017/18:237, s. 78.

³⁰ Prop. 2017/18:237, s. 48.

avbrott över 12 timmar i intäktsregleringen var att undvika de felaktiga incitamenten som uppstod just på grund av de olika värderingarna som gjordes vid avbrottsersättningar respektive i kvalitetsregleringen.³¹

113. Detta skulle enligt lagstiftaren innebära att det görs en mer stringent och korrekt värdering av avbrotten, vilket skulle medföra att de felaktiga incitamenten omkring 12 timmar (som uppstod på grund av de olika värderingarna) kunde åtgärdas.³² Metoden som följer av ellagen medför att det inte längre i något fall är ekonomiskt mer fördelaktigt att ha avbrott över 12 timmar än avbrott under 12 timmar. Till skillnad från Ei:s metod innebär den metod som följer av ellagen att de felaktiga incitamenten som lagstiftaren ville åtgärda rättas till och att regleringen ger korrekta styrsignaler för elnätsföretagen.

I. Ei:s metod medför praktiska problem och administrativa kostnader

114. Oaktat att Ei:s metod saknar stöd i ellagen och leder till felaktiga incitament och styrsignaler medför Ei:s metod även mycket stora praktiska svårigheter för elnätsföretagen att tillämpa incitamenten som det är tänkt att fungera – som ett styrmedel för att elnätsföretagen ska prioritera var resurser för att förebygga och felavhjälpa avbrott bäst ska allokeras. Ei:s metod kommer även medföra administrativa kostnader för nödvändiga komplicerade beräkningar, administration och redovisning till Ei.
115. Anledningen till detta är att Ei:s metod innebär att elnätsföretagen – vid sidan av de avdrag som görs för avbrott inom kvalitetsregleringen – även ska beakta den del av avbrottsersättningen som elnätsföretagen inte får tillgodoräkna sig som påverkbara kostnader som ett ytterligare incitament. Incitamenten blir därför en kombination av två olika regleringar som beräknas på olika sätt.
116. Ei:s metod kräver särskilt komplicerade beräkningar vid avbrott mellan 12-24 timmar, då beräkningar behöver göras för varje kund och varje avbrott med hänsyn till både kvalitetsregleringen och avbrottsersättningen. De ”hopp” som uppstår vid 12 och 24 timmar innebär också att metoden ger incitament till skiftande prioriteringar när avbrott har pågått en viss tid. Detta medför väldigt komplicerade

³¹ Prop. 2017/18:237, s. 77-78.

³² Prop. 2017/18:237, s. 77 f.

styrtsignaler. I en konkret avbrottssituation är det med Ei:s metod nära till omöjligt för elnätsföretagen att ekonomiskt styra sin felavhjälpning för avbrott mellan 12-24 timmar och att göra prioriteringar enligt de styrtsignaler och incitament som metoden medför. För detta skulle det krävas att elnätsföretagen avsätter betydande resurser för att löpande beräkna optimala prioriteringar för varje kundkategori. Det skulle även krävas en organisation som med kort framförhållning kan skifta prioriteringar mellan kundkategorier vid olika tidpunkter. Detta är varken lämpligt eller praktiskt genomförbart.

117. Ei:s metod kommer medföra stora administrativa kostnader för elnätsföretagen för resurser till komplicerade beräkningar och efterföljande redovisning, vilket kräver kopplingar mellan faktorer som inte hanteras i elnätsföretagens system idag. Det är dessutom oklart vilken närmare redovisning som Ei kommer att kräva och vad kostnaderna för denna kommer att uppgå till då Ei inte har utfärdat några instruktioner om hur redovisningen ska gå till, trots att tillsynsperioden redan har påbörjats.
118. Dessa praktiska svårigheter med att tillämpa Ei:s metod och de administrativa kostnaderna undviks helt med den metod som följer av ellagen..

V. ARBETS- OCH MATERIALOMKOSTNADER (AO/MO)

119. Som anfördes i Vattenfalls yttrande den 8 april 2020 uppnår Vattenfalls metod ett mer korrekt resultat än Ei:s metod för beräkning av ersättning för arbets- och materialomkostnader eftersom mixföretagen varken över- eller underkompenseras på grund av hur elnätsföretaget valt att organisera sin verksamhet. Vattenfalls metod är neutral och säkerställer att mixföretag varken gynnas eller missgynnas jämfört med helt tillverkande och helt förvärvande företag och inte heller att olika mixföretag gynnas eller missgynnas beroende på fördelning mellan eget arbete och eget material.
120. Ei:s schablonisering medför att företag som effektivt kan upphandla material men som mindre effektivt kan utföra arbete ändå vinner på att ha tonvikt på eget arbete. Exemplet som anges i punkterna 54-57 i yttrandet avser ett mixföretag som tillverkar allt arbete, men förvärvar allt material. Av exemplet framgår att företaget – som borde få ett tillägg på 1,22 kr om metoden ska vara neutral och enbart ge företaget kostnadstäckning – med Ei:s metod får ett mer än fyra gånger så stort

tillägg på 5,73 kr, vilket innebär en kraftig överkompensation. Ei:s metod innebär för dessa mixföretag att ellagens krav i 5 kap. 1 § om att en intäktsram inte ska vara större än vad som behövs för att täcka kostnader för driften av en nätverksamhet som har likartade objektiva förutsättningar och bedrivs på ett ändamålsenligt och effektivt sätt inte kan uppfyllas, medan metoden innebär att företaget i det omvända fallet underkompenseras.

121. Vattenfall vidhåller att Vattenfalls arbets- och materialomkostnader ska beräknas i enlighet med den metod som Vattenfall redogjort för i yttrandet den 8 april 2020 och hänvisar till vad som där anförts. I tillägg till detta vill Vattenfall nedan kortfattat kommentera det som Ei gör gällande i sitt yttrande.
122. Som skäl för att inte tillämpa Vattenfalls metod framhåller Ei särskilt att vissa förenklade beräkningsmodeller måste accepteras och schabloniseringar måste tillåtas för att göra regleringen enkel och transparent samt att den metod som används måste vara hanterbar. Ei hänvisar här bland annat till förarbetsuttalanden i prop. 2008/09:141 avseende olika delar av beräkningen för att fastställa en intäktsram.
123. Vattenfall, som har full förståelse för att vissa förenklade beräkningsmodeller och schabloniseringar måste tillåtas för att göra regleringen enkel och transparent, måste dock här framhålla att Vattenfalls metod utgår från samma schabloniseringar som också används i Ei:s metod och att Vattenfalls metod är precis lika transparent och lika enkel att tillämpa som Ei:s metod.
124. Det som skiljer metoderna åt är att Vattenfalls metod utgår från den verkliga fördelningen av kostnaderna för arbete och material i den tillverkande respektive den förvärvande delen, istället för att som Ei klumpa ihop kostnaderna för arbete och material i respektive del och sedan tillämpa genomsnittsfördelningen för Sverigenätet.³³
125. Den enda ytterligare faktor som behöver beaktas med Vattenfalls metod är således uppgiften om faktisk fördelning av den tillverkande delen mellan kostnader för eget arbete och eget material. Vattenfalls fördelning framgår av det material som Vattenfall har rapporterat in till Ei. Uppgifterna har aldrig ifrågasatts av Ei, som har

³³ För Vattenfalls del år 2014 är 40,33 procent arbetsutgifter respektive 59,67 procent materialutgifter i den förvärvande delen och 16,20 procent respektive 83,80 procent istället för 34,19 procent arbetsutgifter respektive 65,81 procent materialutgifter, Se punkterna 39-40 i yttrandet den 8 april 2020 med tillhörande tabeller.

tillämpat Vattenfalls uppgivna kostnader vid beslut om intäktsramen (dock utan att särskilja arbete och material). Ei, som har redogjort för Vattenfalls metod på ett korrekt sätt i sitt yttrande, har uppenbarligen inte heller haft någon svårighet med att förstå metoden.

126. Behovet av att göra schabloniseringar i vissa fall kan varken tillåtas medföra att den grundläggande principen att elnätsföretagen ska behandlas lika inskränks, eller medföra att vissa elnätsföretag (beroende på sin organisation) inte får täckning för sina kostnader enligt 5 kap. 1 § ellagen utan att det finns ett påvisbart och reellt behov av schabloniseringen. När det som i detta fall finns en tillgänglig metod som är lika transparent, baseras på samma uppgifter och är lika enkel att tillämpa och dessutom ger ett mer rättvisande resultat saknas behovet som enligt förarbetena kan innebära att schabloniseringar kan tillåtas ”i vissa fall” för att göra regleringen enkel och transparent.
127. I detta sammanhang kan det uppmärksammas att lagstiftaren i ett av förarbetsuttalandena som Ei hänvisar till har påpekat att *”Metoden måste vidare ta hänsyn till det enskilda nätföretagets objektiva förutsättningar i nätverksamheten på ett sådant sätt att beräkningen av kapitalbasen blir rättvisande mellan olika företag.”*³⁴ Den grundläggande utgångspunkten är alltså att Ei:s metoder måste vara rättvisande och varken gynna eller missgynna vissa företag, vilket är förvaltningsrättsliga principer som i och för sig bör vara självklara utgångspunkter för all myndighetsutövning.
128. Till skillnad från Ei:s metod tar Vattenfalls metod hänsyn till det enskilda elnätsföretagets objektiva förutsättningar i nätverksamheten på ett sådant sätt att beräkningen blir rättvisande mellan olika företag. Beräkningen av ersättningen för arbets- och materialomkostnaderna blir med Vattenfalls metod mer korrekt, ger en kostnadstäckning som är förenlig med 5 kap. 1 § ellagen och varken gynnar eller missgynnar vissa mixföretag beroende på deras organisation. Metoden är dessutom lika enkel och transparent som Ei:s metod. Vid beräkningen av ersättning för arbets- och materialomkostnader för mixföretag är det alltså inte motiverat att använda schablon på det sätt Ei förespråkar.

³⁴ Prop. 2008/09:141, s. 71.

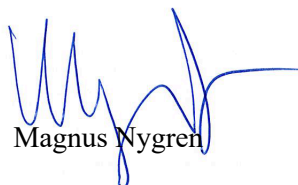
129. Slutligen kan det påpekas att Ei argumenterar för att Vattenfall får anses ha fått täckning för sina kostnader med den metod Ei tillämpar eftersom den ytterligare ersättning som Vattenfall begär, i förhållande till den totala intäktsramen, är av så ”marginell omfattning”. Detta är inte ett hållbart argument. Som exempel kan nämnas att Vattenfall för redovisningsenhet REL 00909 yrkar att ca 32,3 miljoner kr ska läggas till. Detta är i sig ett betydande belopp, särskilt med beaktande av att det avser en fyraårsperiod och att Ei kommer att fatta motsvarande beslut även kommande tillsynsperioder. Det är inte heller rimligt att Ei ska göra en bedömning av huruvida en yrkad ökning i intäktsramens olika delar är tillräckligt stor utifrån den totala intäktsramens storlek för att motivera att en ändring görs. Rimligen bör en korrekt och rättvisande metod tillämpas oavsett om den begärda ökningen, enligt Ei, är marginell.

VI. MÅLETS HANDLÄGGNING

130. Vattenfall avser inte att begära muntlig förhandling.

Som ovan

Linda Landén

Magnus Nygren

Uppdatering sakkunnigutlåtande avseende beräkning av WACC-ränta enligt förordningen

Bakgrund och uppdrag

1. Alvarez & Marsal Nordics AB ("A&M") har haft i uppdrag av Vattenfall Eldistribution AB att beräkna kalkylräntan som följer av förordningen om intäktsram för elnätsverksamhet för perioden 2020-2023. Våra slutsatser sammanfattades i en rapport daterad den 28 februari 2020 ("AM1").
2. Vi har upptäckt ett mindre fel i beräkningen av betavärdet som låg till grund för slutsatserna i vår rapport. Felet innebar i korthet att skuldsättningsgraden i omräkningen från aktiebeta till tillgångsbeta i beräkningarna hade förskjutits i tid så att betaberäkningen för ett enskilt år beräknades baserat på skuldsättningsgraden det efterföljande året. Den felaktiga beräkningen berodde på ett länkningsfel och våra reviderade beräkningar är alltså inte följd av någon förändring i beräkningsprinciperna i förhållande till de som angavs i vår förra rapport.

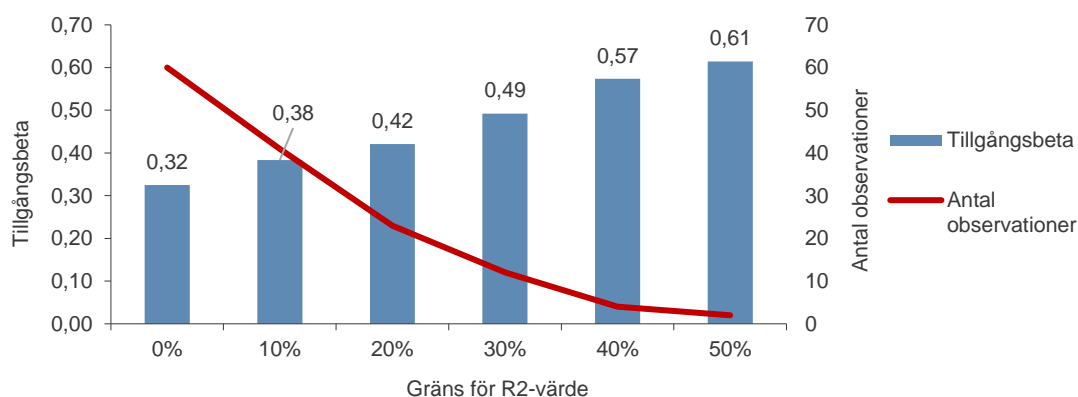
Uppdaterade beräkningar

3. Tabellerna nedan sammanfattar våra uppdaterade beräkningar.

Tabell 1: Uppdaterad beräkning betavärde (motsvarar tabell 3 i AM1)

Periodicet	Beräkning AM1			A&M Uppdaterad			Skillnad		
	Samtliga	r2>0,1	r2>0,2	Samtliga	r2>0,1	r2>0,2	Samtliga	r2>0,1	r2>0,2
mån-mån	0,35	0,40	0,44	0,35	0,39	0,44	-0,003	-0,006	0,004
tis-tis	0,32	0,38	0,40	0,32	0,38	0,40	0,000	-0,001	0,004
fre-fre	0,32	0,40	0,45	0,32	0,39	0,44	-0,004	-0,005	-0,007
Rullande	0,32	0,38	0,40	0,31	0,37	0,40	-0,003	-0,002	-0,004
Genomsnitt	0,33	0,39	0,42	0,32	0,38	0,42	-0,002	-0,004	-0,001

Figur 1: Uppdaterade betavärden vid olika gränser för R2-värden (motsvarar figur 1 i AM1)

Beräkning av WACC-räntan

4. Sedan tidpunkten för vårt förra utlåtande har Energimarknadsinspektionen inkommit med ännu ett yttrande med en uppdaterad beräkning av kalkylräntan. Uppdateringen består i att jämförelsebolaget C.N Transelectrica har inkluderats i jämförelsegruppen. Detta bolag var redan inkluderat i vår beräkning av betavärdet i AM1 och föranleder därför ingen förändring i vår uppskattning. Som en följd av att C.N Transelectrica har inkluderats i jämförelsegruppen har dock även Ei:s bedömda skuldsättningsgrad uppdaterats.
5. Vi återger i tabellen nedan Ei:s WACC-beräkning samt en WACC-beräkning baserat på vårt uppdaterade betavärde om 0,38 enligt ovan¹ och i övrigt med parametrar från Ei:s senaste beräkning av WACC-räntan.

Tabell 2: Justerad WACC-beräkning enligt förordningen och utifrån justerat betavärde (motsvarar tabell 4 i AM1) med uppdaterad skuldsättningsgrad enligt Ei:s senaste yttrande

	Ei:s uppdaterade WACC-beräkning	A&M justerad WACC-beräkning
Riskfri ränta	0,90%	0,90%
Tillgångsbeta	0,32	0,38
Skuldsättningsgrad	0,79x	0,79x
Aktie-(skuldsatt) beta	0,52	0,62
Marknadsriskpremie	6,68%	6,68%
Kostnad eget kapital	4,37%	5,02%
<i>Andel eget kapital</i>	<i>56,00%</i>	<i>56,00%</i>
Riskfri ränta	0,90%	0,90%
Kreditriskpremie	1,44%	1,44%
Låneränta	2,34%	2,34%
Bolagsskatt	20,80%	20,80%
Låneränta efter skatt	1,85%	1,85%
<i>Skuldandel</i>	<i>44,00%</i>	<i>44,00%</i>
Nominell WACC efter skatt	3,26%	3,63%
Nominell WACC före skatt	4,12%	4,58%
Inflation	1,73%	1,73%
Real WACC före skatt	2,35%	2,80%

Stockholm, dag som ovan

Daniel Frigell
Partner
Alvarez & Marsal Nordics AB

¹ Betavärdet motsvarar det genomsnittliga betavärdet med en r2-gräns om 0,1 enligt tabell 1 ovan. Beloppen har avrundats till två decimaler och det icke avrundade betavärdet uppgår till 0,3835 dvs. något högre än det betavärde som används i tabellen ovan.